

15 януари 2018 г.

Омбудсманът Мая Манолова с форум по проблемите на трудовата експлоатация и трафика на хора

Уважаеми дами и господа,

Благодаря, че се отзовахте на поканата ни – на мен и на фондация „Асоциация Анимус“, да се включите в днешна кръгла маса, посветена на една изключително актуална тема – трудова експлоатация и трудови права, законодателна рамка и предизвикателства в България.

Темата е изключително актуална, най-вече заради тревожната тенденция за увеличаване на нарушенията на трудовите права, при това дори драстични нарушения, които нарастват в трудова експлоатация. Колегите от „Анимус“ са се концентрирали и са насочили своята енергия към една от формите на трудова експлоатация, към трафика с цел трудова експлоатация. Работят професионално, ентузиазирани, с енергия и със сърце по тази тема, за което ги поздравявам. Те ще представят изключително важни данни, свързани с трафика с цел трудова експлоатация по отношение на български граждани.

Темата е важна, защото трафикът на хора с цел трудова експлоатация в България по брой на жертвите, е на второ място след трафика с цел сексуална експлоатация. И това е обяснимо, защото основната, най-сериозната причина за трафика с цел трудова експлоатация е икономическото състояние, безработицата в по-слабо развитите региони в България, в малките населени места, ниското образование на част от населението, проблемът с работещите бедни, които по различни данни са между 400 000 и 700 000 души, все проблеми, които създават благоприятна почва за трудова експлоатация и за трафик с цел трудова експлоатация.

От друга страна, престъпленията с цел експлоатация се доказват трудно и което е още по-тревожно – се разпознават трудно. Средно годишно около 20 са образуваните наказателни производства. Може би тук Министерството на вътрешните работи ще бъде по-изчерпателно за проблемите и за състоянието. Всъщност това е проблем, който не касае само България, той е изключително тревожен и в европейски и международен мащаб, защото по данни на

Международната организация на труда в световен мащаб 21 млн. души са жертвите на трудова експлоатация, които са хванати, образно казано, в капана на принудителния труд, в който са попаднали най-често с измама. Приходите от този трафик с цел трудова експлоатация годишно се оценяват в рамките на 3,5 млрд. лв. по данни на „Европол“.

Затова трябва да се полагат усилия за предотвратяване, за ранно предупреждение и всъщност най-ефикасния начин за тази превенция и за справяне с проблема е взаимодействие между държавните институции и неправителствения сектор. Това е по мое мнение като омбудсман. В тази посока, участието и усилията на „Асоциация Анимус“, наистина са безценни.

Аз обаче искам да обърна внимание на една друга форма на трудова експлоатация, на друг аспект на трудовата експлоатация, не тази, която е свързана с трафика, а тази, с която се сблъскваме днес и сега в България, която също през последните години нараства, ескалира. Това са случаите на тежки нарушения на трудовите права, които реално прерастат в трудова експлоатация. Прави ли ви впечатление, че терминът „трудова експлоатация“ като че ли някъде се изпари, както в законодателството, така и в говоренето на институции, на експерти, на политици? Някак си, като че ли не им се удобно да използват този силен и тежък термин. Той се заменя с други привидни форми – нарушение на трудови права, нарушение на трудовото законодателство. Като че ли в живота тежкото нарушаване на трудовите права е елегантно, та трябва да му подберем елегантни изразни средства.

Разбира се, класическите форми на трудовата експлоатация такива, каквито ги знаем от романите на Джек Лондон от XIX в. днес не присъстват. Няма да се сблъскваме с 16 или 18-часов работен ден, но пък да работиш без да ти плащат, да работиш при тежки, изключително лоши условия на труд, да работиш извънредно и непрекъснато, да работиш без трудов договор – това какво е? Това е трудова експлоатация. Това са съвременните форми на трудова експлоатация, с които аз като омбудсман, синдикатите като защитници на хората на труда, имаме предизвикателството да се борим.

През миналата година отбелязахме една не малка победа в тази посока, по отношение на работата без трудово възнаграждение, срещу некоректните работодатели, като успяхме да постигнем важни промени в законите. Сега предизвикателствата са по отношение на извънредния труд, на отчитането сумарното отчитане на работно време, което води до това, че реално 8-часовият работен ден е забравен, до работата без трудов договор. Прави ви впечатление колко много работодатели използват формата на граждански договор или на срочен договор – това е с цел да се заобикалят изискванията на трудовия договор, който налага правила и ангажименти към двете страни. Това са предизвикателства, на които ще посветим работата си през тази година.